

امام علی(ع) دنیا را چگونه می دید / شش خصلتی که بی شک انسان را بهشتی می کند

به دنیا به دید بی اعتنایی که بی میل به آن هستیید نگاه کنید زیرا به خدا سوگند به زودی ساکنان زمین نقل مکان می کنند و آنان که با خوش گذرانی با کمال آسایش بسر می برند به سخت ترین شرایط گرفتار می آیند. آنچه در دنیا وجود ...

خبرگزاری مهر - گروه دین و اندیشه: امام علی (ع) می فرمایند: به دنیا به دید بی اعتنایی که بی میل به آن هستیید نگاه کنید زیرا به خدا سوگند به زودی ساکنان زمین نقل مکان می کنند و آنان که با خوش گذرانی با کمال آسایش بسر می برند به سخت ترین شرایط گرفتار می آیند. آنچه در دنیا وجود دارد به زودی مثل باقیها خواهد بود.

امام علی(ع) در خطبه هشتاد و دوم نهج البلاغه می فرمایند: «چگونه توصیف کنم سر منزلی را که ابتدای آن سختی و مشقت است و پایان آن فنا و نیستی، در حلال آن حساب است و در حرامش عقاب، ثروتمندش فریب می خورد و فقیر و گدایش محزون می گردد. چه بسیار کسانی که به دنبالش بدوند و به آن نرسند و چه بسیار کسانی که رهایش سازند و به آنها روی آورد. هر کس با چشم بصیرت و عبرت به آن بنگرد به او بصیرت و بینائی بخشد؟ و آن کس که چشمش به دنبال آن باشد و فریفته آن گردد از دیدن حقایق نابینایش کند!

سید رضی می گوید: اگر خوب در این جمله امام(ع) «و من ابصر بها بصرته» (کسی که با چشم بصیرت به آن بنگرد بینایش کند) تأمل شود، در آن معنی شگفت آور و مقصود ژرفی یافت خواهد شد که به پایش نتوان رسید، مخصوصا اگر جمله «من ابصر الیها اعمته» (کسی که منتهی آرزوی خود را دنیا قرار دهد کورش خواهد کرد). کنار جمله بالا گذارده شود، در این صورت به خوبی فرق واضحی بین آن دو یافت خواهد شد، فرقی روشن، شگفت انگیز و آشکار!

در حقیقت دو جمله بالا (من ابصر بها بصرته...) اشاره به يك مسئله مهم از جهان بینی اسلامی می کند و آن اینکه: دنیا و مواهب مادی این جهان اگر «وسيله» باشند (همان طور که از جمله «ابصر بها» استفاده می شود) باعث بصیرت و بینایی و نتیجه هایی انسانی و مردمی است و اگر «هدف» نهای را دنیا تشکیل دهند باعث کوردلی و گمراهی خواهند شد. (آنچنان که از جمله «ابصر الیها» استفاده می شود) در حقیقت تفاوت میان دنیای مذموم و ممدوح همان چیزی است که از «الیها» و «بها» استفاده می شود.

علی(ع) فرمودند: در هر که شش خصلت جمع شود هیچ خواسته ای را برای رسیدن به بهشت و هیچ چیز را برای گریز از دوزخ رها نساخته است: 1- کسی که خدا را بشناسد و اطاعتش کند 2 - شیطان را بشناسد و نافرمانیش کند 3 - حق را بشناسد و پیرو آن شود 4 - باطل را بشناسد و از آن بپرهیزد، 5 - دنیا را بشناسد و آن را دور بيفکند 6 - آخرت را بشناسد و آن را بطلبد.

مردی به علی(ع) عرض کرد: ای امیرالمؤمنین دنیا را برای ما توصیف کن. حضرت فرمود: من برای چه وصف کنم از خانه ای که هر که در آن تندرست است ایمنی ندارد، و هر که در آن بیمار است پشیمان است و هر که در آن فقیر است غمگین است و هر که در آن بی نیاز است گرفتار است. در حلال آن حساب و در حرام آن عذاب است. یک بار همین مطلب از علی(ع) سؤال شد پس فرمود: سخن به درازا بگویم یا به اختصار؟ راوی عرض کرد: به اختصار، حضرت فرمود: حلال دنیا حساب دارد و حرام آن عذاب دارد.

امام می فرمایند: همانا دنیا سرای راستی برای راستگويان و خانه تندرستی برای دنیاشناسان و خانه بی نیازی برای توشه گیران و خانه پند برای پندآموزان است، دنیا سجده گاه دوستان خدا، نمازگاه فرشتگان الهی، فرودگاه وحی خدا، جایگاه تجارت دوستان خداست که در آن رحمت خدا را به دست آوردند و بهشت را سود بردند چه کسی دنیا را نکوهش می کند؟ و جدانشدنش را اعلام داشته و فریاد زد که ماندگار نیست و از نابودی خود و اهلش خبر داده است؟ و حال آن که دنیا با بلاي خود بلاها را نمونه آورد و با شادمانی خود به آنان شادمانی رساند. در آغاز شب به سلامت گذشت اما در صبحگاهان بامصیبتی جانکاه بازگشت تا مشتاق کند و تهدید نماید و بترساند و هشدار دهد. پس مردمی در بامداد با پشیمانی دنیا را نکوهش کنند و مردمی دیگر در روز قیامت آنرا می ستایند دنیا حقایق را یادشان آورد، یادآور آن شدند از رویدادها برایشان حکایت کند او را تصدیق کردند و اندریشان داد، پند پذیرفتند.

امیر المؤمنین(ع) می فرمایند: پس در عزت دنیا بر یکدیگر پیشی نگیرید و فریب زینتها و نعمتها را نخورید و مغرور نشوید و از رنج و سختی آن ننالید و ناشکیبا نباشید، زیرا عزت و افتخارات دنیا پایان می پذیرد و زینت و نعمتهایش نابود می گردد و رنج و سختی آن تمام می شود و هر مدت و مهلتی در آن به پایان می رسد و هر موجود زنده ای به سوي مرگ می رود و بر او می گریند و دیگری که بازمانده است به او تسلیت می گویند. یکی دیگر بر بستر بیماری افتاده، دیگری به عیادتش می آید و دیگری در حال جان کندن است و دنیاطلبي در جستجوی دنیاست که مرگ او را در می یابد و غفلت زده ای که مرگ او را فراموش نکرده است و آیندگان نیز راه گذشتگان می پویند.

به هوش باشید! مرگ را که نابود کننده لذتها و شکننده شهوتها و قطع کننده آرزوهاست به هنگام تصمیم بر کارهای زشت به یادش آورید و برای انجام واجبات و شکر در برابر نعمتهای واحسان بی‌شمار الهی از خدا یاری خواهید. حضرت در جای دیگر می‌فرماید همانا دنیا نهایت دیدگاه کوردلان است که آن سوی دنیا را نمی‌نگرند اما انسان آگاه نگاهش از دنیا عبور کرده از پس آن سرای جاویدان سرای آخرت را می‌بیند. پس انسان آگاه به دنیا دل نمی‌بندد و انسان کوردل تمام توجه اش دنیااست. بینا از دنیا زاد و توشه بگیرد و نابینا برای دنیا توشه فراهم می‌کند.

در این دو روایت حضرت به این نکته‌ها اشاره دارند که برای وابسته نشدن به دنیا توجه داشته باشید که دنیا فناپذیر است و دیگر اینکه در هر لحظه از زندگی متوجه مرگ باشد و خود را متذکر شود که بعد از دنیا، آخرت جاویدان است پس توشه‌ای را از دنیا بگیرد. امام علی(ع) در ارتباط دنیا و آخرت این چنین می‌فرماید: «انّ الدنیا والاخره عدوان تتفاوتان وسبلان مختلفان فمن احبّ الدنیا و تولاها ابغض الاخره ومادها وهما منزلة المشرق والمغرب وماش بینهما کلها قرب من واحد بعد من الآخرهما بعد ضرتان.»

چنین می‌فرماید: «دنیايي که بدون هماهنگی و مسائل ملکوتی و قواعد الهی بدست آمده، به آخرت دو دشمن ناجور و دوراه جدایی از هم هستند، راه بهشت و راه دوزخ، پس کسی که این گونه دنیا را دوست داشت و به آن دل بست آخرت را دشمن داشته و از دست می‌دهد، این دنیا و آخرت همانند مشرق و مغرب هستند که روند بین آن دو به هر کدام نزدیک شوند از دیگری دور می‌گردد با این اختلافی که این گونه دنیا و آخرت دارند، دو زن را می‌مانند که دارای یک شوهر باشند که هیچ وقت با هم سازگاری ندارند.»

منظور حضرت این است که اگر انسان از شب و روزش در دنیا به نحو احسن استفاده کند و در راه عبادت خدا مشغول باشد و به آنچه که در دست خود دارد راضی باشد و چشم به دست خود دارد راضی باشد و چشم به دست دیگران نداشته باشد و از طمع دنیا دوری کند و در زندگی قناعت و سادگی را پیشه کند و حلال خود را حرام نکند و تمام این کارها را برای رضا و خوشنودی حضرت حق انجام دهد، در آخرت جایگاه والایی دارد. پس این چنین زندگی کردن است که می‌توان گفت که از طریق دنیا به آخرت رسیده و این دنیا مطلوب است.

امام علی(ع) می‌فرماید: به دنیا به دید بی‌اعتنایی که بی‌میل به آن هستید نگاه کنید زیرا به خدا سوگند به زودی ساکنان زمین نقل مکان می‌کنند و آنان که با خوش‌گذرانی با کمال آسایش بسر می‌برند به سخت‌ترین شرایط گرفتار می‌آیند. جوانی‌ای که رفته به انسان باز نمی‌گردد و کسی نمی‌داند برای آینده چه بر سرش خواهد آمد که منتظر آن باشد. شادی در دنیا با غم آلوده است، نیروی بدن به طرف ضعف و سستی می‌گراید بنابراین فراوان بودن شادی آفرینان شما را مغرور نگرداند زیرا شگفت‌انگیزان به شما وفا نخواهند کرد. خدا رحمت کند کسی را که فکر کند و پند بگیرد و بینا شود. آنچه در دنیا وجود دارد به زودی مثل این است که قبل نبوده است و آنچه از آخرت وجود دارد به زودی مثل بقیه‌ها خواهد بود.